

5. SLUŽBA ZA PROMICANJE ZDRAVLJA

Tijekom 2023. godine Služba za promicanje zdravlja će nastaviti s provedbom aktivnosti Nacionalnog programa Živjeti zdravo koje su započele ranijih godina, a čije sufinanciranje nije predviđeno kroz Europski socijalni fond (ESF).

***Napomena:** kroz ESF projekt se radi na osnaživanju aktivnosti svih komponenata Nacionalnog programa „Živjeti zdravo“.

Tijekom 2023. godine Služba za promicanje zdravlja svoje će kapacitete primarno usmjeriti na provedbu **aktivnosti promicanja zdravlja koje se temelje na Nacionalnom programu „Živjeti zdravo“, a koje su sufinancirane sredstvima iz Europskog socijalnog fonda.**

Aktivnosti uključuju:

1. Zdravstveno obrazovanje – pokrivena su sljedeća područja:

a) Prehrana, tjelesna aktivnost i prevencija debljine

Zdravstveno obrazovanje djece i mladih, osim činjenica o zdravlju usvojenih tijekom nastavnog procesa, uključuje i osnaživanje zdravstvene pismenosti odnosno usmjeravanje ka usvajanju zdravih stilova života te osvještavanju važnosti očuvanja tjelesnog zdravlja putem promicanja pravilne prehrane i redovite tjelesne aktivnosti, a u cilju prevencije prekomjerne tjelesne mase i debljine. Ove aktivnosti usmjerene na prevenciju debljine potrebno je provoditi s obzirom da je debljina i sama prepoznata kao kronična bolest te dodatno leži u podlozi za nastanak danas pet najčešćih kroničnih nezaraznih bolesti kao što su kardiovaskularne bolesti, šećerna bolest tipa 2, tumori, kronična opstruktivna plućna bolest te mentalni poremećaji. Dodatno, istraživanja pokazuju da je debljina rizični čimbenik za razvoj težih oblika infektivnih bolesti praćenih komplikacijama. Iz tog razloga u prevenciji debljine neophodno je djelovati već od ranog djetinjstva kroz različita okruženja:

1. u vrtiću
 - edukacija djelatnika predškolskih ustanova o temama pravilne prehrane, tjelesne aktivnosti i prevencije debljine
 - obilježavanje nacionalnog Tjedna zdravlja u vrtiću
2. u školi
 - nastavak izrade i redovite, mjesečne elektroničke dostave jelovnika u cilju primjene Nacionalnih smjernica za prehranu učenika u osnovnim školama
 - pružanje dodatne podrške školama u implementaciji Nacionalnih smjernica za prehranu učenika u osnovnim školama
 - uspostava nacionalne mreže škola mentora iz područja promicanja pravilne prehrane.
 - obilježavanje nacionalnog Tjedna školskog doručka
 - pružanje podrške i pomoći područnim osnovnim školama, njih 1000, koje su uključene u aktivnost Poligon za tjelesnu aktivnost školske djece s ciljem daljnje provedbe
 - pružanje podrške i pomoći osnovnim školama s nastavkom implementacije plakata 10' vježbanje
 - uspostava nacionalne mreže škola mentora iz područja promicanja tjelesne aktivnosti.

b) Mentalno zdravlje

U sklopu aktivnosti jačanja kapaciteta stručnjaka iz javnozdravstvenog sustava u području psihoedukacije, promicanja i zdravstvenog opismenjavanja na području mentalnog zdravlja djece i mladih te promicanja mentalnoga zdravlja i psihološke prve pomoći u među odgojno-obrazovnim djelatnicima u osnovnim i srednjim školama, tijekom 2023. godine:

1. nastaviti će se s provedbom mentalnozdravstvenog opismenjavanja odgojno-obrazovnih djelatnika u osnovnim i srednjim školama putem *online* platforme za učenje na daljinu (osnovna razina edukativnog programa *PoMoZi Da*) i trodnevne edukacije uživo po županijama (napredna razina edukativnog programa *PoMoZi Da*), u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje obrazovanje i županijskim zavodima za javno zdravstvo po županijama
2. za sve odgojno-obrazovne djelatnike koji su završili naprednu razinu *PoMoZi Da* programa organizirat će se dodatna jednodnevna praćenja i usavršavanja u području psihološke prve pomoći u suradnji sa županijskim zavodima za javno zdravstvo
3. organizirat će se dodatna usavršavanja 3P edukatora, odnosno educiranih stručnjaka iz županijskih zavoda za javno zdravstvo koji su članovi provedbene skupine, na temu psihološke prve pomoći utemeljene na znanjima o traumi, samoozljeđivanju i samoubojstvima kod djece i mladih
4. planira se širenje postojeće mreže provedbene skupine *PoMoZi Da* programa s naglaskom na županije koje nemaju dovoljan broj 3P edukatora, ili ih nemaju uopće
5. pratit će se provedba i pružati stručna, tehnička i organizacijska podrška provedbi na nacionalnoj razini
6. napraviti će se re-evaluacija programa u skladu s novim izmjenama i potrebama za dokazima o njegovoj učinkovitosti
7. redovito će se provoditi diseminacija i promidžba programa i rezultata njegove provedbe na stručnim skupovima, u medijima i znanstveno-stručnim publikacijama.

c) Spolno zdravlje

U sklopu aktivnosti na području spolnog i reproduktivnog zdravlja tijekom 2023. godine planira se provedba:

1. evaluacije zdravstvenog odgoja i edukacije u području zaštite spolnog zdravlja i reproduktivnog zdravlja učenika trećih razreda srednjih škola u RH:
 - analiza rezultata evaluacije edukativnih aktivnosti o očuvanju spolnog i reproduktivnog zdravlja učenika trećih razreda srednjih škola u RH
 - objava rezultata provedene evaluacije
2. jačanja uloga postojećih polivalentnih savjetovašta za mlade i savjetovašta za promicanje spolnog zdravlja u ŽZJZ te nadogradnja postojećih usluga za promicanje odgovornog spolnog ponašanja pri zavodima:
 - organizacija, promidžba i provedba Europskog tjedna testiranja na HIV uz cilj uključivanja savjetovašta za promicanje spolnog zdravlja u ŽZJZ
 - u sklopu obilježavanja Europskog tjedna testiranja na HIV obilježiti će se i Svjetski dan borbe protiv AIDS-a
3. javnozdravstvene kampanje „Nema maženja bez pažnja”
 - organizacija, promidžba i provedba nacionalne kampanje iz područja spolnog i reproduktivnog zdravlja
 - u sklopu kampanja će se obilježiti Svjetski dan spolnog zdravlja
 - izrada, tisak i distribucija promidžbenih materijala.

2. Zdravlje i tjelesna aktivnost

U sklopu aktivnosti nastaviti će se suradnja sa županijskim zavodima za javno zdravstvo, lokalnim turističkim zajednicama i ostalim članovima timova:

1. provedba aktivnosti „Hodanjem do zdravlja“ redovito u svim županijama, praćenje provedbe i izvještavanje:
 - sastavljanje Kalendara aktivnosti „Hodanjem do zdravlja“ u svakoj županiji
 - provedba aktivnosti „Hodanjem do zdravlja“ prema Kalendaru aktivnosti
 - objava plana aktivnosti „Hodanjem do zdravlja“ na internetskim stranicama lokalne samouprave, organizacija civilnoga društva, županijskih zavoda za javno zdravstvo te Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo
 - medijska promidžba aktivnosti „Hodanjem do zdravlja“
 - nastavak koordinacije uključivanja hodačkih staza u ponudu turističkih zajednica
 - koordinacija obilježavanja Nacionalnog dana hodanja u svim županijama
 - redovita provedba Hrvatskog festivala hodanja u Ličko-senjskoj županiji
 - uključivanje novih dionika u provedbu aktivnosti „Hodanjem do zdravlja“.

3. Zdravlje i prehrana

U sklopu aktivnosti tijekom 2023. godine planira se provedba:

1. izrada, tisak i distribucija promidžbenih materijala o nutritivno povoljnoj hrani
2. povećanje suradnje s prehrambenom industrijom u postizanju vidljivosti nutritivno vrednijih namirnica
 - formiranje tima stručnjaka za poticanje prehrambene industrije na prijavu za dobivanje jamstvenog žiga Živjeti zdravo u županijama u kojima nisu formirani timovi
 - izrada i primjena plana djelovanja prema prehrambenoj industriji (sastanak s koordinatorima županijskih zavoda i njihova edukacija)
 - usklađivanje kriterija sa novim smjernicama na nivou EU
 - radni sastanci s Povjerenstvom i Radnom skupinom u vezi kriterija i daljnjih aktivnosti
3. analiza hrane i prehrambenih proizvoda, edukacije ŽZJZ i dodjela jamstvenog žiga Živjeti zdravo s ciljem postizanja vidljivosti nutritivno vrednijih namirnica u svakodnevnoj kupovini (50 proizvoda godišnje)
 - laboratorijska analiza od strane HZJZ-a i mreže županijskih zavoda
 - edukacija ŽZJZ o provođenju analize, dodjeli jamstvenog žiga „Živjeti zdravo“
 - dodjela jamstvenog žiga Živjeti zdravo
 - monitoring proizvoda kojima je dodijeljen jamstveni žig „Živjeti zdravo“ od strane HZJZ-a
 - izrada registra proizvoda označenih Jamstvenim žigom „Živjeti zdravo“.

4. Zdravlje i radno mjesto

U sklopu aktivnosti tijekom 2023. godine planira se provedba:

1. nadzorni posjet tvrtkama i provedba evaluacijskog upitnika
 - pisanje izvješća s preporukama na temelju provedene evaluacije
2. izrada plana i provođenje edukacija djelatnika predložene tvrtke o temama promicanja zdravlja
3. suradnja sa županijskim zavodima za javno zdravstvo pri organizaciji edukativnih aktivnosti u tvrtkama koje su smještene u njihovoj županiji
4. pisanje izvješća o provedenim edukativnim aktivnostima
5. promidžba zdravlja na radnom mjestu edukativno-informativnim aktivnostima i materijalima.
 - izrada i distribucija informativnih letaka i brošura
6. organizacija svečanih dodjela naslova „Tvrtka prijatelj zdravlja“
7. provedba recertifikacije onih tvrtki kojima je isteklo pravo korištenja naziva „Tvrtka prijatelj zdravlja“
8. edukacija projektnog tima iz područja socijalnog marketinga.

5. Zdravlje i okoliš

U sklopu aktivnosti tijekom 2023. godine planira se:

1. edukacije timova za provođenje aktivnosti „Volonteri u parku“ i imenovanih voditelja aktivnosti u svim županijama
2. redovita provedba aktivnosti Volonteri u parku planira se:
 - sastavljanje Kalendara aktivnosti u svim županijama
 - objava plana aktivnosti na internetskim stranicama lokalne samouprave, turističke zajednice i na stranicama organizacija civilnoga društva
 - provedba aktivnosti prema Kalendaru
 - medijska promidžba aktivnosti
 - distribucija promidžbenih materijala
3. obilježavanje Svjetskog dana djeteta:
 - medijska promidžba aktivnosti
 - distribucija promidžbenih i edukativnih materijala
4. obilježavanje Nacionalnog tjedna dojenja:
 - medijska promidžba
 - distribucija promidžbenih materijala
 - podizanje vidljivosti klupa za dojenje unutar uređenih parkova

6. Promidžba i vidljivost

1. provedba kampanja, objave putem društvenih mrežama, službene web stranici projekta, kao i objave u nacionalnim i lokalnim medijima
2. Nastavit će se diseminacija promidžbenih i edukativnih materijala nastalih u sklopu projekta *Živjeti zdravo*.

Osim ovih aktivnosti, provodit će se i sljedeće aktivnosti Službe:

1. Suradnja s međunarodnim tijelima SZO i EU

Suradnja s međunarodnim ustanovama i razmjena informacija sa stručnjacima diljem svijeta omogućuje stručnjacima Službe za promicanje zdravlja da na traženje Ministarstva zdravstva daju mišljenja o pojedinim temama koje se tiču djelokruga rada Službe.

Djelatnici Službe su focal points za različita područja te članovi brojnih radnih skupina:

- WHO - Promoting health throughout the life-course (SZO - Promicanje zdravlja kroz cjeloživotno učenje) – nacionalna tehnička kontakt osoba: izv. prof. dr. sc. Sanja Musić Milanović, dr. med.
- WHO - Nutrition National Focal Point (SZO - Promicanje pravilne prehrane, tjelesne aktivnosti i prevencija debljine) – nacionalna kontakt osoba: izv. prof. dr. sc. Sanja Musić Milanović, dr. med.
- Expert Group “Health Enhancing Physical Activity” (HEPA) (stručna skupina za jačanje tjelesne aktivnosti Europske Komisije) – nacionalna kontakt osoba: izv. prof. dr. sc. Sanja Musić Milanović, dr.med.
- Health Information Committee (Odbor za zdravstveno informiranje) – članica izv. prof. dr. sc. Sanja Musić Milanović, dr.med.

- WHO - Regional Directors Advisory Council on Innovation for NCD (savjetodavno Vijeće direktora za Europsku regiju SZO za inovacije u području KNB) – savjetnica, izv. prof. dr. sc. Sanja Musić Milanović, dr.med.
- WHO Europe Sugar and Calorie Reduction Network (SZO Europa - Mreža za smanjenje šećera i kalorija) – članica Dora Bukal, dr.med.

Služba za promicanje zdravlja tijekom 2023. radit će i na **međunarodnim projektima**:

- **JA Best ReMap** – Zajednička akcija na implementaciji validiranih modela dobre prakse iz pravilne prehrane - Maja Lang Morović, prof. rehabilitator
- **JA implementation of best practices and research results on prevention of non-communicable diseases and risk factors – Healthy Lifestyle – Smart Family** – Dora Bukal, dr. med. i Sanja Meštrić, dipl. san. ing.
- **JA Cancer and other NCDs prevention action on health determinants**, suvoditelji Radnog paketa br. 6 Healthy Living Enviroments – Anja Đurić, univ. bacc. pol., mag. oec., univ. spec. ljudskih prava

Tijekom 2023. godine Služba će nastaviti rad na **publiciranju i diseminaciji rezultata provedenih istraživanja** u kojima su sudjelovali kao dio istraživačkog tima djelatnici Službe: COSI, EHIS, ESPAD 2019.

- analiza rezultata i priprema publikacije s rezultatima dijela 6. kruga istraživanja Childhood Obesity Surveillance Initiative (COSI) koji se odnosi na COVID-19 – voditeljica istraživanja u Hrvatskoj, izv. prof. dr. sc. Sanja Musić Milanović, dr.med.
- analiza rezultata i priprema publikacije s rezultatima dijela 3. kruga istraživanja European Health Interview Survey (EHIS) koji se odnosi na životne navike
- priprema provedbe 8. kruga ESPAD istraživanja u 2024. (rad na upitniku, tisak upitnika, sudjelovanje na regionalnom sastanku i godišnjoj skupštini zemalja sudionica istraživanja) – voditeljica istraživanja u Hrvatskoj Martina Markelić, prof.sociologije
- sudjelovanje na sastanku MedSPAD grupe – zemlje Mediteranskog kruga koje provode ESPAD istraživanje - voditeljica istraživanja u Hrvatskoj Martina Markelić, prof.sociologije

2. Tijekom 2023. nastaviti će se suradnja Službe za promicanje zdravlja s Ministarstvom zdravstva i drugim tijelima državne uprave na **praćenju i uspostavi strateških dokumenata iz područja rada Službe**:

- Radna grupa za izradu Akcijskog plana za debljinu – izv. prof. dr. sc. Sanja Musić Milanović, dr.med.
- Radna skupina za revidiranje Normativa prehrane učenika u osnovnim školama – Dora Bukal, dr.med. i Ivana Šimić, dipl. ing. nutricionist
- Radna skupina za pokazatelje zdravstvenih ishoda, stanja zdravlja i dobrobiti u sklopu HSPA (Health System Performance Assessment) – Diana Jovičić Burić, dr.med., univ.mag.admin.sanit. i Dora Bukal, dr.med.

3. U sklopu aktivnosti zdravstvenog prosvjeđivanja i podizanja razine svijesti vezano uz područja rada Službe u 2023. godini pratit će se i obilježavati značajni datumi u **kalendaru zdravlja**. Nastavit će se izrada i objava edukativnih članaka i sadržaja na web stranicama.

4. U suradnji s KBC Zagreb, planira se pilot provedba „5-dnevnog programa edukacije o debljini: multidisciplinarni pristup u izvanbolničkim ustanovama“.